

WERELD *kanjers*



RECHT OP ...

Naam: _____



Ontwerp omslag: Bananas.net
Ontwerp binnenwerk: Bananas.net
Opmaak binnenwerk: Bananas.net
Tekeningen: Eugene and Louise
Illustratieverantwoording: © 103tnn - Fotolia.com, © ajr_images - Fotolia.com, © akf - Fotolia.com, © Alena Ozerova - Fotolia.com, © Alexander Limbach - Fotolia.com, © alma_sacra - Fotolia.com, © aratehortua - Fotolia.com, © bizoo_n - Fotolia.com, © Boyarkina Marina - Fotolia.com, © charkselianicom - Fotolia.com, © darafeja - Fotolia.com, © dikobrazik - Fotolia.com, © dlyastokiv - Fotolia.com, © DreanA - Fotolia.com, © emieldelange - Fotolia.com, © fersus art - Fotolia.com, © Fortgens Photography - Fotolia.com, © frikota - Fotolia.com, © Gorodenkoff - Fotolia.com, © graphlight - Fotolia.com, © highwaystarz - Fotolia.com, © iconstore - Fotolia.com, © katya_naumova - Fotolia.com, © kieferpix - Fotolia.com, © kittyfly - Fotolia.com, © koldunova_anna - Fotolia.com, © Konstantin Yuganov - Fotolia.com, © kwanchaift - Fotolia.com, © l4lazy - Fotolia.com, © Mahmoud Rahall - Fotolia.com, © mangpor2004 - Fotolia.com, © Marko Rupena - Fotolia.com, © martialred - Fotolia.com, © minicel73 - Fotolia.com, © Monart Design - Fotolia.com, © nuzza11 - Fotolia.com, © Oleksandr - Fotolia.com, © Pavel Bobrovskiy - Fotolia.com, © photon_photo - Fotolia.com, © pixelrobot - Fotolia.com, © PR Image Factory - Fotolia.com, © Prostock-studio - Fotolia.com, © RealVector - Fotolia.com, © RedlineVector - Fotolia.com, © Rido - Fotolia.com, © Rob hyrons - Fotolia.com, © Roman Stetsyk - Fotolia.com, © ruslanita - Fotolia.com, © sakkmasterke - Fotolia.com, © Sarah Pett-Noble - Fotolia.com, © simo988 - Fotolia.com, © smile3377 - Fotolia.com, © smolaw11 - Fotolia.com, © Somwaya - Fotolia.com, © sonoya - Fotolia.com, © studioJowita - Fotolia.com, © sudowoodo - Fotolia.com, © syzpress - Fotolia.com, © tatianasun - Fotolia.com, © Tim Jürgensmann - Fotolia.com, © Tinnakorn - Fotolia.com, © tirluk - Fotolia.com, © Torbz - Fotolia.com, © twinsterphoto - Fotolia.com, © ulianna19970 - Fotolia.com, © V.R.Murralinath - Fotolia.com, © Valeriy Lebedev - Fotolia.com, © wellphoto - Fotolia.com, © yavyav - Fotolia.com, Adobe Stock, AVS-Images/Shutterstock.com, BoPhotoAdventures/Shutterstock.com, Belgalimage, iStockphoto, kckate16/Shutterstock.com, My Life Graphic/Shutterstock.com, tZitemzo

NUR 100

© Plantyn nv, België

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever. Uitgeverij Plantyn heeft alle redelijke inspanningen geleverd om de houders van intellectuele rechten op het materiaal dat in dit leermiddel wordt gebruikt, te identificeren, te contacteren en te honoreren. Mocht u ondanks de zorg die daaraan is besteed, van oordeel zijn toch rechten op dit materiaal te kunnen laten gelden, dan kunt u contact opnemen met uitgeverij Plantyn.

WERELD *kanjers*



RECHT OP ...

- ACTIVITEIT 1** Verkenning thema Recht op ...
- ACTIVITEIT 2** Mijn eiland
- ACTIVITEIT 3** Ik moet juist niets! (Of wel?)
- ACTIVITEIT 4** Wat is democratie?
- ACTIVITEIT 5** Bolletje kleuren
- ACTIVITEIT 6** Mensenrechten
- ACTIVITEIT 7** Kinderrechten
- ACTIVITEIT 8** Olé privé!
- ACTIVITEIT 9** De tentoonstelling
- ACTIVITEIT 10** Train je brein
- ACTIVITEIT 11** Afronding thema Recht op ...



DIT KAN IK AL!

Ik kan nadenken over wat voor mij belangrijk is.

1 MIJN EILAND

Omkring zeven dingen die je wilt meenemen naar het eiland.

- snoep
- eten
- zuiver water
- medicijnen
- spelcomputer
- woning
- gsm
- moderne kleding
- mijn huisdier
- mijn familie
- mijn naam
- geen oorlog
- mijn hobby
- juwelen
- mijn vrienden
- zakgeld
- mijn geloof
- zuivere lucht
- onderwijs
- goede opvoeding
- vakantie
- vrije tijd
- mijn eigen slaapkamer
- warme kleding
- vriendschap
- niemand uitsluiten
- laptop met internettoegang
- frietjes en frisdrank
- verzorging
- mijn eigen mening



2 KAPERS OP DE KUST

Er zijn kapers op de kust! Wat geef je af aan de andere eilandbewoners? Noteer vier dingen.

eigen antwoord _____



3 DE GROEP KIEST



- Noteer de drie dingen die je groep belangrijk vindt en wilt behouden.

eigen antwoord

- Teken het symbool dat je groep gekozen heeft.

4 TWEE LIJSTEN

- Verdeel de woorden in twee soorten.
- Noteer vier voorbeelden van elke soort.

<u>tastbaar</u>	<u>niet tastbaar</u>
<u>eigen antwoord</u>	<u>eigen antwoord</u>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde luisteren naar de mening van anderen.
- Ik leerde dat kiezen niet altijd makkelijk is.
- Ik leerde dat ik mijn idee mag wijzigen.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan luisteren naar de mening van anderen en mijn eigen mening aanpassen.
- Ik kan mijn ideeën wijzigen.

1 REGELS EN AFSPRAKEN OP SCHOOL

- Is een schoolreglement nodig?
- Wat denk jij?

eigen antwoord _____



2 EEN REGLEMENT EN EEN REGLEMENT

- Lees een stuk uit het reglement van twee scholen.
- Wat valt op?

<p>Reglement 'Het Krijtje'</p> <p><u>Refterafspraken</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Je mag niet hardop praten tijdens het eten in de refter. 2 Je moet je hand opsteken om iets te vragen. 3 Het is verboden om papiertjes achter te laten op de tafels. 4 Wie de regels niet volgt, krijgt een straf. 	<p>Reglement 'De Stiftjes'</p> <p><u>Refterafspraken</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Iedereen eet graag rustig. Daarom praten we niet luid met elkaar. 2 De leerkrachten kunnen niet overal tegelijk zijn. Als je iets wilt vragen, kun je het best je hand opsteken. 3 Als iedereen zijn plaats opruimt, blijft onze refter netjes. 4 Als je niet meehelpt om alles netjes en rustig te houden, krijg je een extra taak in de refter.
--	---

- Staan in de twee reglementen dezelfde regels?

Ja, het zijn dezelfde regels.

- Wat is het verschil tussen de twee reglementen?

In het reglement van 'Het Krijtje' staat alleen wat je niet mag en wat je moet doen.

Er staat niet bij waarom.

Welles, nietes!

Juf Esma had het al van ver gezien. Ze haastte zich naar het voetbalveldje op de speelplaats. Daan en Ibe stonden tegenover elkaar, klaar voor een gevecht. Heel wat jongens stonden rond hen. Jasper, de kleinste leerling van de klas, stond tussen de twee jongens in en probeerde hen te kalmeren. Juf Esma kwam net op tijd.

'De bal was echt over de lijn, juf!', riep Daan. 'Nee, hij was zeker nog een meter voor de witte lijn', antwoordde Ibe. 'Ja, maar het is de blauwe lijn die telt!', riep Daan weer. Hij was heel kwaad. Het was voor juf Esma al snel duidelijk wat er fout was gelopen.



Er moeten regels en afspraken zijn om ervoor te zorgen dat alles netjes blijft, alles eerlijk gebeurt, je veilig bent ... De manier waarop men dat zegt, is heel belangrijk. Alleen maar verbieden is niet leuk. Je moet ook weten waarom je een regel moet volgen. Als je een afspraak niet volgt, ontstaan er meestal problemen. Daarom is het nodig om regels af te spreken. Regels schrijft men vaak op. Dan zijn ze voor iedereen duidelijk.

3 ALS IK HET KON VERANDEREN ...

- Welke regels van het schoolreglement zou je willen veranderen?

- Waarom?

eigen antwoord

- Wat vind je een goede schoolregel?

- Waarom?

eigen antwoord

4 CAMPAGNE!



- Ontwerp een affiche waarin je je ideeën voorstelt en promoot.
- Zorg ervoor dat je duidelijk kunt vertellen waarom en hoe je iets wilt veranderen.
- Noteer eerst jullie idee. Teken in het kader hoe de affiche eruit zal zien.
- Is je voorbereiding klaar? Maak je definitieve affiche op het blad dat je van je leerkracht krijgt.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde waarom regels en afspraken op school en elders echt nodig zijn.
- Ik leerde dat ik mijn eigen ideeën kan waarmaken als ik daar goed over nadenk.
- Ik leerde dat niet iedereen dezelfde dingen belangrijk vindt.

DIT KAN IK AL!

- Ik weet dat een stad of gemeente wordt bestuurd door een verkozen burgemeester en gemeenteraad.
- Ik kan meebeslissen in de klas door te stemmen. Ik heb ondervonden dat de meerderheid dan het gelijk krijgt.

1 IN HET OUDE GRIEKENLAND

- Vul in.

Het woord 'democratie' bestaat uit twee Griekse woorden: 'Demos' betekent volk en 'Kratein' betekent besturen.



Democratie betekent dat iedereen mag meebeslissen. Democratie bestaat al lang. Ongeveer 550 jaar voor Christus was Griekenland verdeeld in steden die elk een eigen landje vormden, een **stadstaat**. In de stadstaat Athene vroeg men bij belangrijke beslissingen de mening van een groot deel van het volk. Toch was dat geen echte democratie, omdat niet iedereen mocht stemmen. Vrouwen en slaven mochten dat bijvoorbeeld niet.

2 DEMOCRATIE IN BELGIË



- Wij lezen met onze groep de *rode – gele – blauwe – groene – paarse* tekst.
- Lees de tekst.
- Markeer wat je aan je klasgenoten wilt vertellen.

1830-1893: Veel geld? Dan mag je stemmen!



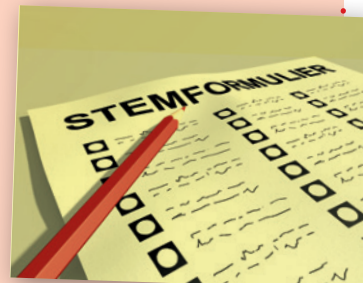
In **1830** werd België een zelfstandig land. In de grondwet legde men vast wie mocht stemmen: iedereen die een bepaalde hoeveelheid belastingen betaalde. Dat betekende dat alleen de hele rijke mensen mochten stemmen.

De eerste keer dat er in België verkiezingen waren, mochten er 46 000 mensen mee kiezen. (Nu zijn het er meer dan acht miljoen.)

In **1848** besliste men dat meer mensen mochten gaan stemmen: men verlaagde de belastinggrens.

Opdracht

Markeer wat je groep belangrijk vindt.



1893-1918: Alle mannen één, twee of drie stemmen



In Wallonië was er veel protest tegen de manier waarop men de verkiezingen organiseerde. Daarom besliste men dat alle mannen van 25 jaar en ouder mochten gaan stemmen. Elke man had minstens één stem om uit te brengen. Als je gestudeerd had of veel belastingen betaalde, mocht je soms twee stemmen uitbrengen. Sommige mannen hadden er zelfs drie.

Men besliste ook dat je moest gaan stemmen. Men voerde de stemplicht in. Zo moesten nu meer dan één miljoen mannen gaan stemmen.

Opdracht

Markeer wat je groep belangrijk vindt.

1921-1947: Gelijke stemplicht voor mannen



Na de Eerste Wereldoorlog veranderde er veel in ons land. Er waren felle protesten, omdat er geen gelijkheid was tussen de mannen die moesten gaan stemmen. Koning Albert I besliste daarom dat alle mannen maar één stem mochten uitbrengen. Zo had elke man gelijke rechten.

Ze verlaagden de leeftijd om te gaan stemmen van 25 naar 21 jaar.

Vrouwen mochten niet gaan stemmen voor de regering. Dat vonden ze niet eerlijk.

In 1920 beslisten ze daarom dat vrouwen wel mochten stemmen voor de burgemeester en de gemeenteraad.

Opdracht

Markeer wat je groep belangrijk vindt.

1948-nu: Stemplicht voor alle Belgen



Tot de Tweede Wereldoorlog mochten vrouwen alleen stemmen bij gemeenteraadsverkiezingen. Dat vonden ze niet eerlijk.

In 1949 besliste men daarom dat vrouwen ook voor de regering mochten stemmen.

Nog een hele tijd later verlaagden ze de leeftijd om te gaan stemmen van 21 naar 18 jaar.

Opdracht

Markeer wat je groep belangrijk vindt.

Stemmen nu



Vandaag mogen alle Belgen vanaf 18 jaar gaan stemmen. Elke persoon mag één stem uitbrengen. De Belgen mogen hun keuze vrij bepalen. De stemming is geheim. Niemand kan weten op welke persoon of partij jij hebt gestemd, tenzij je dat zelf zegt. Daarom stemmen we in een stembokje. In ons land is er stemplicht. Dat betekent dat je moet gaan stemmen, of je dat nu wilt of niet. Als je het niet doet, krijg je een boete. Belgen in het buitenland mogen ook stemmen. Als je ziek bent, mag iemand in jouw plaats gaan stemmen. Je geeft die persoon dan een volmacht. In heel wat gemeenten werken ze met een stemcomputer. Vroeger kende iedereen het rode stempotlood. Toen telde men overal alle stemmen een na een. Je kunt allerlei testen invullen op heel wat websites om te kijken met welke partij je ideeën het meest overeenkomen.

Opdracht

Markeer wat je groep belangrijk vindt.



Los samen op. Vul de ontbrekende woorden in.



Toen ons land nog niet lang bestond, mochten alleen rijke mensen stemmen. Dat waren er niet zo heel veel. Later werden dat er meer, omdat men de belastingen verlaagde.

Het was niet eerlijk dat niet iedereen mocht stemmen. Daarom besliste men dat alle mannen vanaf 25 jaar mochten stemmen. Wie veel belastingen betaalde, kreeg meer dan één stem. Men voerde de stemplicht in.

Na de Eerste Wereldoorlog mochten alle mannen vanaf 21 jaar stemmen.

Vrouwen mochten alleen voor de gemeenteraad stemmen, niet voor de regering van het land.

Na de Tweede Wereldoorlog mochten vrouwen ook stemmen voor de regering van het land. Men verlaagde de leeftijd om te stemmen nog maar eens. Stemmen mag sindsdien vanaf 18 jaar.

Nu wordt vooral digitaal gestemd. Wie niet stemt, krijgt een boete. Als je niet kunt gaan stemmen, mag je iemand anders dat laten doen in jouw plaats. Dan geef je een volmacht. Verkiezingen zijn een speciaal gebeuren met heel veel aandacht van de media.



Kiezen wie mee mag besturen gebeurde vroeger niet erg democratisch. Dat is door de jaren heen wel erg verbeterd. Er mogen nu meer mensen meestemmen en ieders stem is evenveel waard. De keuze van wie mee mag besturen is nu veel democratischer dan vroeger.

3 WAT KIES JIJ?


- Wat vind jij het belangrijkste? Kleur die denkballon groen.
- De ballon van je tweede keuze kleur je oranje.
- Je derde keuze kleur je rood.
- Heb jij een andere droom? Noteer die in de lege denkballon en geef de denkballon een mooie kleur.

Ik vind dat in het parlement
evenveel mannen als vrouwen
moeten zitten.


Ik vind te veel regels en wetten
niet nodig. Mensen moeten meer
zelf kunnen beslissen.

Ik vind dat men een buslijn
met weinig passagiers beter
kan afschaffen.

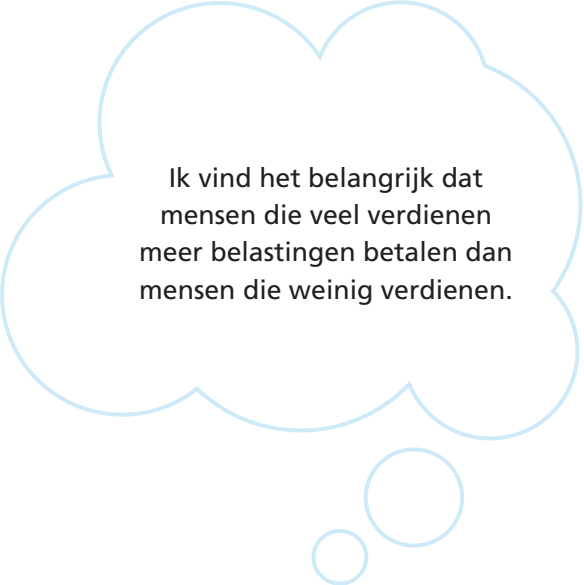
Ik vind het belangrijk dat je
op de speelplaats alleen
Nederlands mag praten.




Ik vind dat we meer geld moeten geven aan openbaar vervoer en dat we autorijden duurder moeten maken.



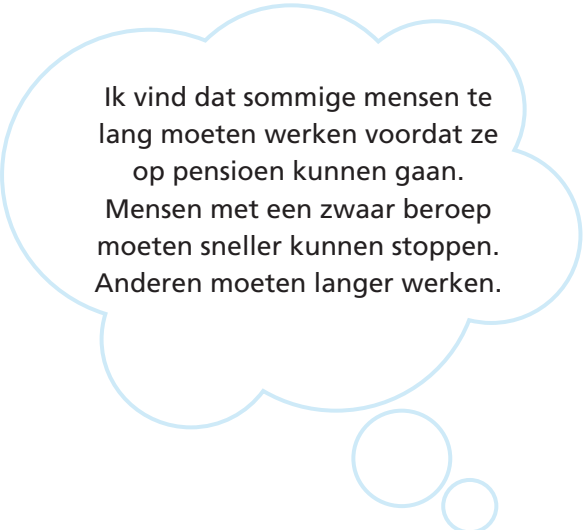
Ik vind dat je bomen mag kappen om een fabriek te bouwen, op voorwaarde dat je ergens anders evenveel bomen bij plant.




Ik vind het belangrijk dat mensen die veel verdienen meer belastingen betalen dan mensen die weinig verdienen.



Ik vind dat als je werkloos bent je een aangeboden job niet mag weigeren.



Ik vind dat sommige mensen te lang moeten werken voordat ze op pensioen kunnen gaan. Mensen met een zwaar beroep moeten sneller kunnen stoppen. Anderen moeten langer werken.

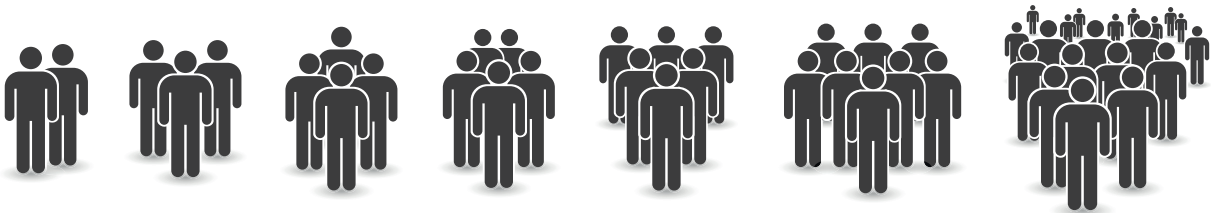




- Ga op zoek naar de klasgenoten die hetzelfde belangrijk vinden als jij.
- Geef jullie partij een naam en noteer vijf dingen die voor jullie heel belangrijk zijn.

Partijnaam: eigen antwoord

- 1 eigen antwoord
- 2 eigen antwoord
- 3 eigen antwoord
- 4 eigen antwoord
- 5 eigen antwoord



Mensen met dezelfde mening en dezelfde ideeën vormen heel vaak samen een partij. Ze proberen dan zo veel mogelijk mensen te overtuigen om voor hen te stemmen. De partij met de meeste stemmen wint de verkiezingen.

4 HET IS SOMS ANDERS

Lang leve onze leider!

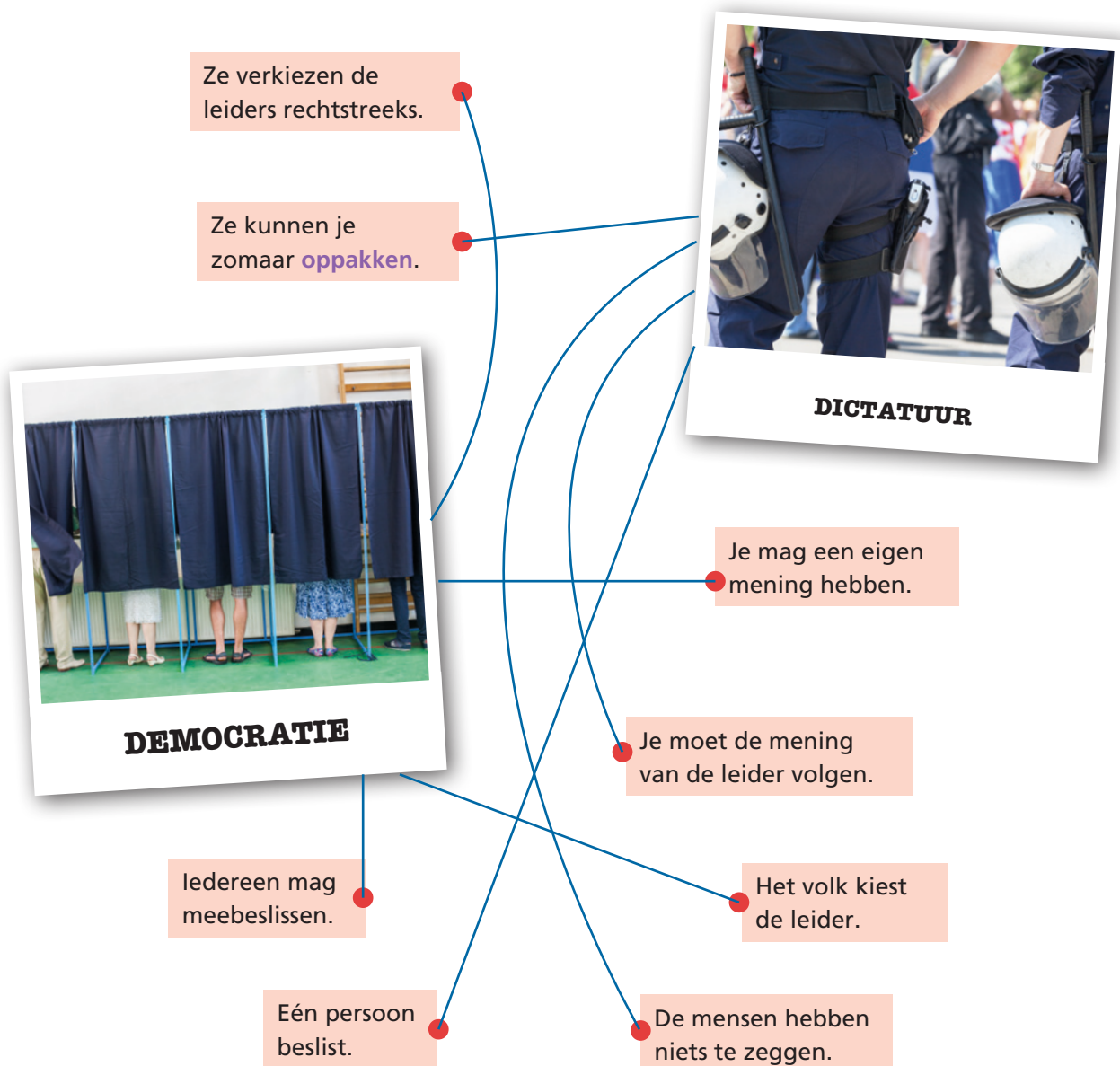
Al gehoord van Noord-Korea? Dat land ligt in Azië en we weten er niet zo heel veel over. Dat komt omdat buitenlanders het land niet zonder toelating binnen mogen. Aan de leiding van het land staat één man, de politieke leider.

■ Wat is zijn naam? Kim Jong-Un.

Je hebt hem misschien al eens op de televisie gezien. Niemand mag hem beledigen en op de radio en tv maken ze reclame voor hem. Hij geeft veel geld aan wapens en aan het leger. Zo lijkt hij heel machtig. De inwoners van Noord-Korea leven in armoede. Ze mogen ook geen eigen mening hebben. De politieke leider zegt wat op de televisie, op de radio, in de krant en op het internet mag verschijnen. Noord-Korea heeft dus zeker geen democratie. Het land heeft een **dictatuur**.



■ Verbind elke zin met het bijbehorende woord.



In een democratie hebben de mensen veel vrijheden. Er zijn ook andere vormen van bestuur. Er zijn landen waar het staatshoofd alles te zeggen heeft en landen waar de godsdienstige leiders de baas zijn. Soms hebben mensen niets te zeggen. Ze mogen zelfs geen eigen mening hebben. Dan heeft één persoon alle macht. Dat heet een dictatuur. De leider bepaalt wat mag en niet mag.

De meeste inwoners van een land met een dictatuur hebben het vaak niet goed. Veel mensen leven in armoede, er wordt met hen geen rekening gehouden, ze zijn bang.

Enkeligen hebben het heel goed, dat zijn de vrienden en familie van de dictator. Zij profiteren mee van luxe en rijkdom.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde de betekenis van 'democratie' en 'dictatuur'.
- Ik leerde hoe politieke partijen gevormd worden.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan vertellen hoe politieke partijen gevormd worden.
- Ik kan uitleggen waarom verkiezingen belangrijk zijn in een democratie.

1 EVEN HERHALEN

Jullie hebben groepen of **partijen** gevormd. Dat hebben jullie gedaan omdat jullie dezelfde zaken goed en belangrijk vonden. Daarna hebben jullie vijf dingen genoteerd die jullie willen veranderen. Dat is jullie **partijprogramma**. Politieke partijen stellen hun programma voor aan de mensen die mogen stemmen. Dat hebben jullie ook gedaan. Als mensen de ideeën goed vinden, stemmen ze op jouw partij. Wie de meeste stemmen haalt, maakt veel kans om te mogen besturen.

Meestal heeft die partij geen **meerderheid**. Wanneer heb je een meerderheid?

Je hebt een meerderheid als je de helft van het aantal stemmen plus één hebt.

Daarom gaan politieke partijen na de verkiezingen met elkaar praten. Een partij praat natuurlijk eerst met een andere partij die ongeveer dezelfde ideeën heeft. Samen bekijken de partijen of ze met elkaar zouden kunnen besturen. Ze kunnen hun ideeën dan makkelijk omzetten in een wet en die goedkeuren.



Elke vijf jaar kiezen we wie Vlaanderen, België en Europa bestuurt. Elke zes jaar kiezen we het bestuur van de gemeente en de provincie. Iedereen vanaf achttien jaar gaat dan naar het stembureau om te stemmen. Je stemt in een stemhokje, zodat niemand jouw keuze kan zien: het stemmen is geheim. Je moet niet zeggen op wie je hebt gestemd, maar je mag het wel. Op heel wat plaatsen in ons land stemmen ze via een stemcomputer. Er zijn ook gemeenten waar je met een rood potlood je stem moet aanduiden op een blad. Iemand die bij verkiezingen voldoende stemmen krijgt en verkozen is, wordt een **volksvertegenwoordiger**. Elke stem bepaalt mee wie bestuurt. Elke stem is dus belangrijk.



- Welke politieke partijen ken je? Noteer er drie.

eigen antwoord

- Wat zie je op de foto's?
- Vul aan onder de foto.



stemmen met de stemcomputer stemmen met een rood potlood

- Politieke partijen doen veel beloftes voor de verkiezingen. Die kunnen ze niet altijd nakomen. Waarom?

Politieke partijen moeten rekening houden met de ideeën van de partij(en) waarmee ze een meerderheid vormen, en die ideeën of voorstellen zijn niet altijd hetzelfde.

Soms moet de ene partij dus een voorstel of idee laten vallen om een akkoord te vinden met de andere partij.

Wist-je-dat-je

Je kan ook blanco stemmen.
Dat wil zeggen dat je wel komt opdagen voor de stemming maar dat je geen enkele persoon en geen enkele partij aangeeft op je computer of op je stemformulier.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde hoe partijen proberen om samen te besturen.
- Ik leerde welke besturen door de burgers van ons land gekozen worden.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan met voorbeelden aantonen dat er dingen zijn die ik mag doen en dingen die ik niet mag doen.
- Ik leerde dat in ons land iedereen vanaf achttien jaar het recht heeft om te stemmen.

1 MENSEN HEBBEN RECHTEN

Schrijf bij elke foto welk recht ontbreekt.



In Iran mogen vrouwen en meisjes hun huis niet verlaten zonder een hoofddoek of kleding die hun armen en benen bedekt.

eigen kleding



In ons land sluiten ze kinderen van vluchtelingen samen met hun ouders op wanneer ze nog niet weten of ze in ons land mogen blijven.

vrijheid



In Congo werken heel wat kinderen in de kobaltmijnen. **Kobalt** is een metaal dat ze gebruiken om smartphones mee te maken.

naar school kunnen gaan in plaats van te werken



Vrouwen in Saudi-Arabië moeten altijd de toelating van een mannelijk familielid (vader, broer, zoon) vragen wanneer ze willen trouwen of alleen gaan wonen.

vrij zijn om zelf te beslissen



In Soedan is het voor een man verboden om samen te zijn met een andere man. Daarop staat de doodstraf.

een relatie hebben met iemand van hetzelfde geslacht

2 WELKE RECHTEN?

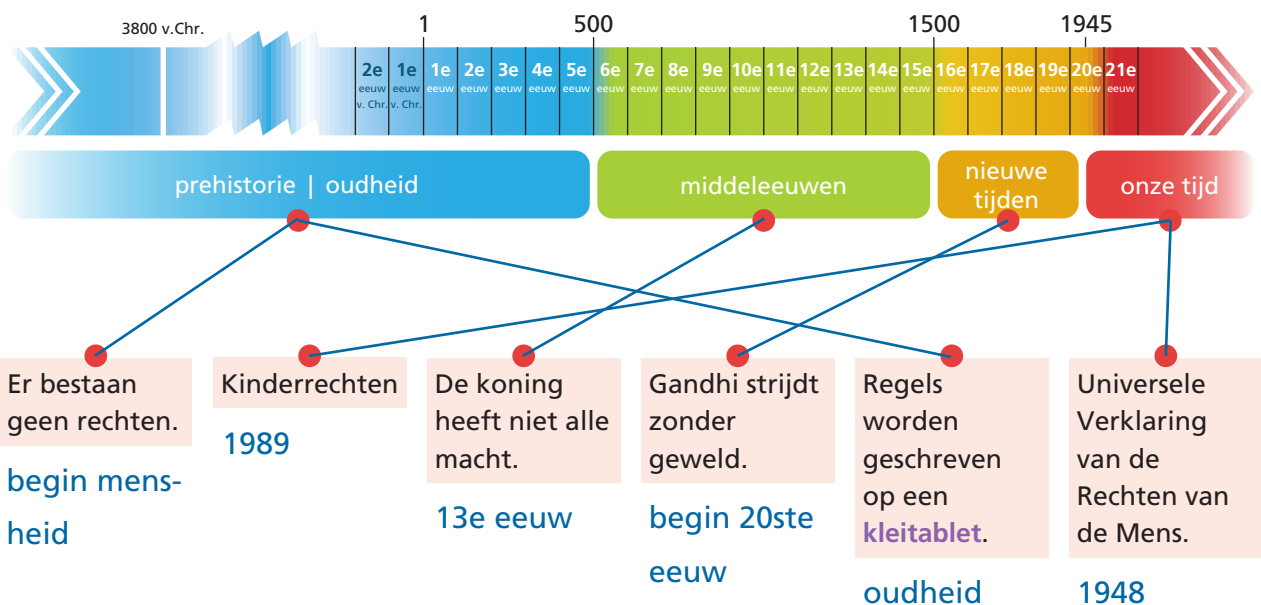


- Wat hebben mensen nodig om een goed leven te leiden?
- Denk daarover na en schrijf het op.



3 MENSENRECHTEN DOORHEEN DE TIJD

- Verbind de tekst met de juiste tijdsperiode.





Wie je ook bent, waar je ook geboren bent, waarin je ook gelooft ... je hebt recht op heel wat belangrijke zaken om goed te kunnen leven. Dat staat officieel in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Die rechten zijn er niet altijd geweest. Veel mensen hebben daarvoor lang moeten strijden. Ze hadden de moed om te tonen dat ze het niet eens waren met hoe het was. Jammer genoeg genieten nu nog altijd niet alle mensen van die rechten. In veel landen respecteren ze de rechten niet en hebben mensen het helemaal niet goed.

Wist-je-dat-je

Mahatma Gandhi was een van de grondleggers van het huidige India en probeerde elk politiek conflict steeds zonder geweld op te lossen.



4 HET MENSENRECHTENSPEL



spelbord, kaartjes mensenrechten, pion, dobbelsteen



■ Wat heb je onthouden van het spel? Schrijf op.

eigen antwoord

5 RECHTEN VOOR ALLE MENSEN?

■ Schrijf een passende zin onder elke foto.



eigen antwoord (bv. Amnesty International zet zich in voor de mensenrechten.)

eigen antwoord (bv. In sommige landen sluiten ze mensen zomaar op.)

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde dat mensen rechten en plichten hebben.
- Ik leerde dat niet alle landen de mensenrechten naleven.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan verwoorden wat mensenrechten zijn en het belang ervan aantonen met een voorbeeld.
- Ik weet dat ook kinderen rechten hebben.

1 IK WENS, IK WENS ...



- Je mag drie wensen doen. Schrijf op wat je wenst.
- Welke wensen heeft Pablo?

Mijn wensen:

eigen antwoord

Wensen van Pablo:

eigen antwoord



We denken allemaal weleens aan iets wat we graag zouden hebben: een smartphone, een nieuwe fiets, een grotere kamer ... Meestal gaat het om dingen die we niet echt nodig hebben. Pablo heeft ook wensen. Maar hij heeft die dingen echt wel nodig om een beter leven te leiden. Het zijn geen wensen, maar noden. Het is voor Pablo noodzakelijk dat hij dat krijgt.

2 HET LEVEN VAN ...



- Wie was je personage? **eigen antwoord** _____
- Duid aan welke rechten je personage mist.

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> recht op onderwijs | <input type="checkbox"/> recht op familie |
| <input type="checkbox"/> recht op verzorging | <input type="checkbox"/> recht op een eigen plekje |
| <input type="checkbox"/> recht op een eigen mening | <input type="checkbox"/> recht op spel |
| <input type="checkbox"/> recht op gezonde voeding | <input type="checkbox"/> recht op een leven zonder geweld/oorlog |
| <input type="checkbox"/> recht op een woning | |



Polen



Bolivia



Mali



Israël



België



India

Wist-je-dat-je

57 miljoen kinderen op de wereld kunnen niet naar school gaan.

- Schrijf kort op wat je over je personage wilt vertellen.

eigen antwoord _____



Alle kinderen hebben rechten. Die staan in een afspraak tussen verschillende landen: het **Kinderrechtenverdrag**. Kinderen zijn extra kwetsbaar omdat ze niet het recht hebben om te stemmen bij verkiezingen of omdat ze geen geld hebben om grote aankopen te doen. In het kinderrechtenverdrag staan regels die zeggen hoe volwassenen voor kinderen moeten zorgen. Kinderen moeten naar school kunnen gaan, gezonde voeding krijgen, verzorging krijgen wanneer ze ziek zijn ... en nog veel meer. 196 landen hebben het verdrag goedgekeurd. Maar dat betekent jammer genoeg niet dat alle kinderen die rechten ook krijgen. Miljoenen kinderen kunnen niet naar school gaan, hebben onvoldoende te eten of moeten meevechten in een oorlog. Ook in ons land hebben niet alle kinderen de rechten die ze nodig hebben.

Wist-je-dat-je

20 november is elk jaar de 'Dag van de Rechten van het Kind'.

3 SPEUREN NAAR ANDERE RECHTEN



OPDRACHT 1

- Vul in.
- Noteer drie andere kinderrechten die je hebt gevonden.

eigen antwoord

■ Hoeveel kinderrechten zijn er? 41

■ Wie heeft de kinderrechten opgesteld? de Verenigde Naties

■ Hoelang bestaan de kinderrechten al? sinds 20 november 1989

■ Waarom is het belangrijk dat er kinderrechten zijn?

omdat kinderen extra kwetsbaar zijn, ze hebben bescherming nodig.

OPDRACHT 2

- Welke rechten zie je?



recht op een naam



recht op gelijkheid



recht op samenkomen

Wist-je-dat-je

Wanneer jouw ouders scheiden en ruzie over je maken, heb je het recht om je mening te geven. De volwassenen moeten daar rekening mee houden.

4 MISSERS



Kinderrechten zijn er om kinderen te beschermen. Dat betekent niet dat kinderen zomaar alles mogen en niets moeten. Je hebt rechten, maar ook plichten. Je moet rekening houden met de anderen. Daarvoor heeft men regels en wetten bedacht, bijvoorbeeld het verkeersreglement of de regels op school. En wanneer je vriend verdrietig is, heb je dan ook geen plicht?

OPDRACHT 1

Lieze komt thuis van school en begint onmiddellijk te gamen. Haar papa onderbreekt haar en vraagt hulp bij het maken van het avondeten. Nee, dat doet Lieze niet. Elk kind heeft recht op ontspanning.

- Lieze heeft gelijk
- Lieze heeft ongelijk



Het is al laat. Isham is moe, maar van papa moet hij zijn huiswerk nog maken. Dat doet hij niet: het is nogal veel en kinderarbeid is verboden.

- Isham heeft gelijk
- Isham heeft ongelijk



Ella wil naar het verjaardagsfeestje van haar vriendin. Dat zal niet lukken, want haar papa wil dat ze meegaat naar het familiefeest. Toch wil ze naar het feestje van haar vriendin gaan. Ze heeft recht op haar eigen mening en wil niet toegeven.

- Ella heeft gelijk
- Ella heeft ongelijk



Pavel heeft al een hele dag hoofdpijn en wil niet meedoen tijdens de turnles. Meester Jan wil dat Pavel toch meedoet. Pavel blijft op de bank zitten: hij voelt zich echt niet goed.

- Pavel heeft gelijk
- Pavel heeft ongelijk



Wist-je-dat-je

Tot wanneer je achttien jaar bent, mogen je ouders alle belangrijke beslissingen in jouw plaats nemen. Ze mogen wel rekening houden met jouw mening.

OPDRACHT 2

- Lees en zeg wat je echt zou doen.

In het park zie ik dat een man zijn portefeuille vergeet.

Ik zit op een overvolle tram en een oudere vrouw stapt op.

Een kind valt net nadat het voorbijfietste.

Ik fiets naar school en zie een leeg drankblikje in de berm liggen.

In de speeltuin zit een kind huilend op een bankje en er is niemand anders in de buurt.

- Duid aan.

Wist je altijd wat ze van jou verwachten?

- Ja.
- Nee.

Zou je het ook echt doen?

- Ja, altijd.
- Niet in alle situaties.
- Meestal niet.



Iemand helpen die valt, je plaats op de bus afstaan aan een bejaarde, een leeg blikje dat op de grond ligt in de vuilnisbak gooien ... Het zijn allemaal dingen die volgens de wet niet verplicht zijn. Toch doen we het. Het zijn dingen waarvan je weet dat het beter is om ze te doen. Het is onze **burgerplicht**.

5 ALS HET MISLOOPT ...

- Hoe kun je de mensen van Awel contacteren? Noteer drie mogelijkheden.

 bellen naar het nummer 102

 mailen naar brievenbus@awel.be

 chatten via de website

awel
LUISTERT NAAR KINDEREN EN JONGEREN

Wist-je-dat-je

Unicef is een internationale organisatie die de rechten van kinderen overal ter wereld bewaakt.

unicef

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde dat de kinderrechten voor alle kinderen bedoeld zijn.
- Ik leerde dat ik ook plichten heb.
- Ik leerde waarom het nodig is dat er kinderrechten zijn.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan een aantal kinderrechten opsommen.
- Ik kan een aantal socialemediakanalen opsommen.

1 DAT IS PRIVÉ!

- Wat vinden jullie van deze drie gebeurtenissen?
- Bespreek met de klas.



Alle kinderen hebben recht op een eigen plekje en hun eigen leven. Er zijn altijd wel zaken waarvan je niet wilt dat je familieleden of vrienden ze weten of zien. Je ouders houden daar meestal wel rekening mee. Maar soms gaat het mis ... Dat gebeurt ook omdat je zelf niet altijd voorzichtig genoeg bent.

2 WAT HEBBEN WE GEDEELD?





- Wat weten mensen nu over ons? Schrijf op.

eigen antwoord

3 ALS IK GAME ...

OPDRACHT 1

- Kies een avatar en schrijf er een naam onder.

			
<u>eigen antwoord</u>	<u>eigen antwoord</u>	<u>eigen antwoord</u>	<u>eigen antwoord</u>

OPDRACHT 2



- Je speelt een game online.
- Welke informatie mag je geven? Kruis aan.

- je echte naam
- je adres
- het rekeningnummer van je ouders
- je favoriete personage in het spel
- je telefoonnummer
- je wachtwoord



Gamen is heel leuk. Let wel op welke informatie je tijdens het gamen geeft. Geef geen informatie die anderen de kans geeft om contact met je te maken. Zeker bij onlinegames kunnen vreemden meekijken! Word je soms gepest in een game? Vertel dat dan aan je ouders.

4 LEUKE FOTO, ZEG!



- Mensen houden ervan om foto's te posten. Bespreek de foto's met je klasgenoot.
- Wat denk je ervan? Doen ze iets fout?



Vandaag een mooie dag gehad op skivakantie! - familie Desmet



Net mijn fiets gestald en nu met de bus naar school. Tibo

- Ik weet nu dat de familie niet thuis is.
- Ik weet nu dat Tibo's fiets de hele dag aan een verlaten bushalte staat.

5 MIJN TANDENBORSTEL IS VAN MIJ!



Een wachtwoord is als een tandenborstel: je geeft het niet aan iemand door en je vervangt het regelmatig.

■ Welk wachtwoord vind je veilig? Kruis aan.

- AZERTY
- 123456
- wachtwoord
- IBJO2610
- nietvergeten



Even testen. Kan jij een voorbeeld geven van een veilig wachtwoord?
Let op, schrijf nooit een echt wachtwoord in deze bundel!

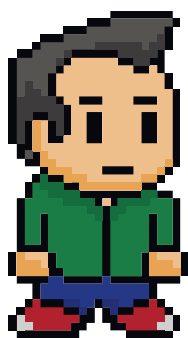
Ik probeer een veilig wachtwoord uit: eigen antwoord

Ik test of ik het veilig wachtwoord nog weet: eigen antwoord

6 WAT DOE JIJ?



OPDRACHT 1



Hey Karim! Zeg, we chatten en gamen nu al enkele weken met elkaar. Ik vind dat supertof! Jammer dat we niet in elkaars buurt wonen ... Maar hé, ik heb goed nieuws! Volgend weekend ben ik bij mijn tante. Ze woont niet zo ver van jou. We kunnen misschien afspreken? Wat denk je? Dan kunnen we elkaar eindelijk eens ontmoeten.

Ik zou eigen antwoord

omdat eigen antwoord

OPDRACHT 2



Hey, Celle! Ik ben een collega van je papa. Zin om even te chatten?

Oké! Ken je papa's baas?



Niet zo goed ... Ik werk er nog maar pas. Zeg, hou je van games?

Ja hoor! Gamen is supertof!



Ik vind gamen ook superleuk! Zullen we met elkaar gamen?

eigen antwoord



Ik zou eigen antwoord

omdat eigen antwoord

7 GOED ONTHOUDEN!



eigen antwoord



DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde dat mijn privacy niet altijd verzekerd is.
- Ik leerde bewust omgaan met moderne media.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan een aantal inhouden van het voorbije thema opsommen.
- Ik kan een aantal presentatievormen hanteren.

1 ONZE KEUZE WORDT ...



Maak een keuze in je groep: 1 = jullie eerste keuze, 2 = jullie tweede keuze ...



2 HOE DOEN WE DAT?

Schrijf op wat jullie tijdens de tentoonstelling zullen doen.

3 HANDEN UIT DE MOUWEN!













We gaan met onze groep aan de slag!

Taakverdeling

eigen antwoord

4 SAMENWERKEN

- Omkring de smiley die voor jou past.

Samenwerken is ... gegaan.	  
We hebben naar elkaar geluisterd.	  
Ik durfde mijn mening zeggen.	  
Ons werk ziet er ... uit.	  

- Vul de namen van de andere groepsleden in.
- Geef telkens een score op 5 door te omkringen.

	Ik	_____	_____	_____	_____
deed goed mee bij het denkwerk.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
hielp goed met de uitvoering.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
toonde veel inzet.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
moedigde anderen aan.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
vind(t) ons werkstuk ...	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde samen met anderen een presentatie voorbereiden.
- Ik leerde de belangrijkste zaken van een inhoud duidelijk maken in een werkstuk.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan verschillende onderwerpen opsommen die tijdens dit thema aan bod zijn gekomen.
- Ik kan een aantal manieren opsommen waarop men informatie weergeeft.

1 DUO VORMEN



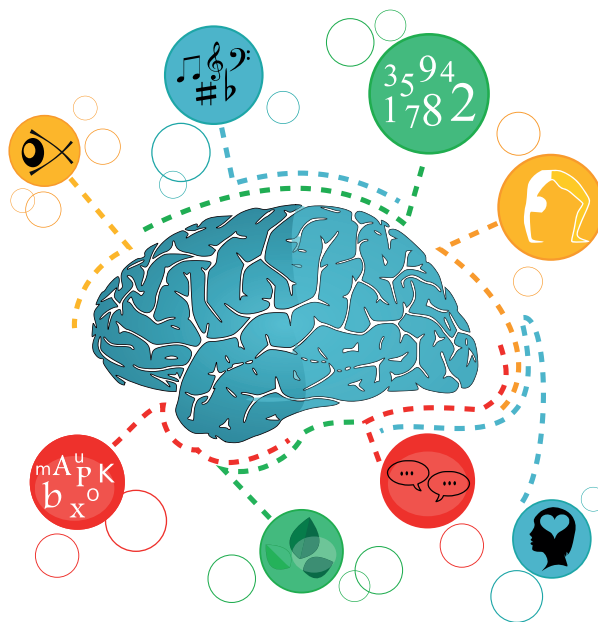
Ik werk samen met eigen antwoord

2 HELP JE BREIN!



Je brein zit ingewikkeld in elkaar. Het bestaat uit verschillende delen met elk een eigen taak. Wanneer we iets zien, horen of lezen, maken de zenuwen in ons brein een verbinding. Die verbinding is heel zwak. Maar als we herhalen, wordt ze steviger. Herhaling is dus belangrijk om iets te onthouden.

Iets nieuws kunnen we meestal niet zo lang onthouden. Maar we kunnen ons brein wel helpen door de manier waarop we iets noteren. Gewone woorden en zinnen zul je niet zo makkelijk onthouden. Maar als je die in kaders, lijsten, pijlen of tekeningen zet, gaat het al veel makkelijker. Dat komt omdat ons geheugen voor een deel werkt met beelden. Figuren, pijlen, lijnen ... helpen dus bij het onthouden.



Maar ook andere zaken kunnen helpen. Kijk maar naar de tekeningen.



vergelijken

1



opsommen

4, 5



in stappen werken

2, 6



tonen wanneer iets is gebeurd

6



tonen hoe iets eruitziet

1, 3



een belangrijk woord in kleur zetten en uitleggen

3

OPDRACHT 1

- Hoe noteer je de antwoorden op de vragen die je leerkracht je nu stelt?
- Noteer het nummer van de vraag op de passende invullijn.

OPDRACHT 2



- Maak een mindmap en gebruik een aantal manieren van hierboven.



DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde iets beter onthouden door het op een bepaalde manier op te schrijven.
- Ik leerde dat mijn geheugen soms iets beter onthoudt als ik het op een bepaalde manier voorstel.

1 WAT HEB JE GELEERD?

2 OM OVER NA TE DENKEN ...

Wat is het verband tussen rechten en plichten?

Je hebt pas rechten als er ook plichten zijn waaraan iedereen zich houdt.



3 VROUWE JUSTITIAE

- Bekijk de foto van Vrouwe Justitia. Wat valt je op?
- Leg de aangeduide delen uit.



iedereen is gelijk, ze kan niet zien wie ze beoordeeld

afwegen wie gelijk heeft en wie niet

de straf die iemand krijgt, het oordeel dat gevelde wordt

4 ZELFEVALUATIE

- Hoe goed was jij in deze vaardigheden?
- Duid voor jezelf het aantal hamertjes aan.

- Ik ga respectvol om met leeftijdsgenoten.



- Ik heb aandacht voor de onlineveiligheid van mezelf en anderen.



Woord	Foto / Voorbeeldzin	Verklaring
de democratie	<i>De man leeft in een democratie en mag gaan stemmen.</i>	Een democratie is een land waar de mensen zelf kiezen wie aan de macht komt.
de stadstaat	<i>In het oude Griekenland waren er veel stadstaten die zich verdedigden tegen indringers.</i>	Een stadstaat is een stad die een eigen klein land vormt.
de belastingen	<i>Veel mensen vinden de belastingen in ons land te hoog.</i>	Je moet belastingen betalen aan het land waarin je woont. Dat land gebruikt het geld om er van alles mee te doen.
de stemplicht	<i>In Nederland is er geen stemplicht, in België wel.</i>	Vanaf je achttien jaar ben je in België verplicht om te gaan stemmen. Dat noemen ze de stemplicht .
digitaal stemmen		Digitaal stemmen is je stem uitbrengen met een stemcomputer.
de volmacht	<i>Oma was te ziek om te gaan stemmen: ze gaf een volmacht aan mijn papa.</i>	Een volmacht geven aan iemand wil zeggen dat je het die persoon toestaat om iets voor je te doen.
de dictatuur	<i>De dictatuur maakte zijn leven heel zwaar. Hij mocht nooit iets zelf beslissen.</i>	Een dictatuur is een land met een strenge, wrede leider die alle macht in handen heeft.
iemand oppakken	<i>De man had zijn mening gezegd. Ze pakten hem daarom op.</i>	Wanneer je iemand oppakt breng je een vrij persoon naar de gevangenis.
het kobalt		Kobalt is een metaal dat men gebruikt om smartphones te maken.
het kleitablet		Een kleitablet is een verhard stuk klei waarin iemand een boodschap heeft gegrift.

Woord	Foto / Voorbeeldzin	Verklaring
de Verenigde Naties		De Verenigde Naties is een organisatie (opgericht in 1945) van 193 landen die problemen probeert op te lossen.
de burgerplicht	<i>Hij vond het zijn burgerplicht om het wenende kind te troosten en naar huis te brengen.</i>	Burgerplicht is iets wat iedereen zou moeten doen, zonder dat het verplicht is.
de partij	<i>Tot in het stembokje heeft Bas getwijfeld voor welke partij hij zou kiezen.</i>	Een partij is een politieke groep van mensen met dezelfde ideeën.
het partijprogramma	<i>Het eerste onderwerp op het partijprogramma is inzet voor het klimaat.</i>	Een partijprogramma is een verzameling van de belangrijkste onderwerpen voor een bepaalde partij.
de meerderheid	<i>Die drie politieke partijen vormen samen een grote meerderheid en kunnen zo hun ideeën makkelijker in een wet omzetten.</i>	Partijen hebben samen een meerderheid wanneer ze de helft plus één van al de stemmen hebben gekregen.
de volksvertegenwoordiger	<i>De Vlaamse volksvertegenwoordiger zit in het Vlaams Parlement.</i>	Een volksvertegenwoordiger is iemand die door het volk bij de verkiezingen is verkozen.
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____

WERELD *kanjers*

Peter Vanbedts
Kim De Wolf
Renilde Symons
Joost Hansen



ISBN 978-90-301-4893-7



9 789030 148937